

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Samling i förskolan

*Pedagogers uppfattningar om samlingens form, innehåll
och syftet med samling som en helhet.*

Sara Dalisay & Sojung Han

”Inriktning/specialisering LAU370”

Handledare: Ann- Charlotte Mårdsjö Olsson

Examinator: Björn Andersson

Rapportnummer: VT09-2611-012

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Samling i förskolan, pedagogers uppfattningar om samlingens form, innehåll och syfte med samling som en helhet.

Författare: Sara Dalisay, Sojung Han

Termin och år: VT 09

Kursansvarig institution: Institutionen för pedagogik och didaktik

Handledare: Ann-Charlotte Mårdsjö Olsson

Examinator: Björn Andersson

Rapportnummer: VT09-2611-012

Nyckelord: Samling, förskolan, fenomenografi, lärande

Syftet med detta examensarbete är att beskriva olika pedagogers uppfattningar om form, innehåll och syfte med samling i förskolan. Genom vår studie vill vi också undersöka om dessa tre faktorer är relaterade till varandra. För att kunna beskriva vårt resultat har vi inspirerats av den fenomenografiska ansatsen. (se nedan under metod s. 8) Vi har också tagit del av litteratur om samling (se referenslista) och gjort intervjuer med pedagoger samt egna observationer av samlingar. Resultatet d.v.s. pedagogernas uppfattningar är uppdelat i tre kategorier: form, innehåll och syftet med samling som en helhet. Vårt examensarbete har bidragit till att ge oss fördjupad medvetenhet om hur viktigt syftet med samlingen är, eftersom att det formar både innehållet och formen av samlingen.

Förord

Det har varit en lärorik tid då vi har skrivit detta examensarbete. Vi vill tacka de pedagoger som så generöst har delat med sig av sin tid och erfarenhet och gett oss möjlighet till att vara med under deras samlingar för att göra observationer. Vi vill också tacka vår handledare Ann-Charlotte Mårdsjö Olsson. Slutligen vill vi tacka våra familjer och vänner för deras uppmuntran och stöd.

Tack alla!

Sara Dalisay och Sojung Han

Innehåll

Abstract i
Förord ii
Innehåll iii

1 Inledning 6

2 Syfte och problemformulering 6

2.1 Syfte 6
2.2 Problemformulering 6
2.3 Definitioner av samling 7

3 Teoretisk bakgrund och litteraturgenomgång 8

3.1 Fenomenografi 8
3.2 Förskolans historik 8
 3.2.1 Friedrich Fröbel 9
 3.2.2 Barntädgården och barnkrubban 9
 3.2.3 Systrarna Moberg 9
3.3 Samling 10
 3.3.1 Tidigare forskning omkring samlingens form, innehåll och syfte 10
 3.3.2 Läroplan för förskolan 12

4 Metoder och tillvägagångssätt 14

4.1 Tillvägagångssätt 14
4.2 Fenomenografi 14
4.3 Kvalitativ intervjumetod 14
 4.3.1 Strukturerad intervju 14
 4.3.2 Intervjuer 15
4.4 Miljö 15
4.5 Observation 15
4.6 Urval 16
 4.6.1 Val av förskola 16
 4.6.2 Bakgrund av förskolorna 16
4.7 Generaliserbarhet, reliabilitet och validitet 16
4.8 Etiska frågor 17

5 Resultat och analys 18

5.1 Sammanfattning av resultat och analys 18
5.2 Resultat och analys av intervjuer och observationer 19
 5.2.1 Kategori 1 samlingens form 19
 5.2.1A Tid 19
 5.2.1B Gruppindelning 21

5.2.1C Placering	22
5.2.2 Kategori 2 samlingens innehåll	23
5.2.2A Upprop	23
5.2.2B Sång och rörelse	24
5.2.2C Samtal	25
5.2.2D Sagoläsning	26
5.2.3 Kategori 3 pedagogens syfte med samling som en helhet	27
5.2.3A Lärandesyfte	27
5.2.3B Rutin som syfte	28
5.2.3C Gemenskap som syfte	28

6 Diskussion 29

6.1 Form	29
6.2 Innehåll	31
6.3 Syfte med samling som en helhet	32
6.4 Relevans för läraryrket och slutsats	32
6.5 Fortsatt forskning	33

Referenser 34

Bilaga 1: Intervjufrågor 36

1. Inledning

Samling innebär att pedagoger och barn på en förskola samlas vid ett bestämt tillfälle på dagen. Trots att det bara är en liten del av förskolans verksamhet anser pedagogerna att det är ett viktigt moment, vilket bl.a. Rubinstein Reich (1996) visar i sina studier. Det ger tillfälle till gemenskap, såväl barn emellan som mellan pedagoger och barn och det ger tillfälle till lärande. Det kan också vara ett tillfälle att ge information till barnen (Granberg 1999).

Vi är två studerande vid Göteborgs universitet som har läst inriktningen "Barn och ungas uppväxtvillkor" (0-8 år). I detta arbete vill vi titta närmare på samling, därför att vi anser att en fördjupad insikt är något som vi kommer att ha nytta av i vår framtida yrkesutövning. Denna insikt kommer vi att nå genom litteraturstudier, genom intervjuer med pedagoger och egen observation av samling på olika förskolor. Vi har valt att utgå från den fenomenografiska ansatsen. Se nedan.

2. Syfte, problemformulering och definitioner av samling

I detta kapitel tar vi upp syftet med vår studie samt problemformulering. Vi beskriver även vår egen definition av samling och andra författares definitioner.

2.1 Syfte

Vårt syfte är att redovisa för olika pedagogers uppfattning om samling, och hur deras uppfattningar kommer till uttryck i samlingens innehåll och form. Vårt syfte med detta arbete är att studera tre fenomen i anknytning till samling. Fenomenen som vi har fördjupat oss i är samlingens form, innehåll och samlingens syfte som en helhet. I vår studie innebär form tidpunkt då samlingen hålls, dess längd, gruppindelning och placering av barnen. Innehåll innebär de aktiviteter som kan förekomma i samlingen. Aktiviteter som förekommer i samlingarna i vår studie är upprop, sång och rörelse, samtal och sagoläsning. Pedagogernas syfte med samling som en helhet innebär pedagogernas uppfattningar om varför de utför samlingen d.v.s. vad de har för syfte med samlingen. Eftersom att det inte är förgivet taget att dessa tre fenomen kan beskrivas var och en för sig. Vi vill därför förklara dessa fenomen för sig och därefter undersöka om dessa tre fenomen är relaterade till varandra.

2.2 Problemformulering

- Vad har de intervjuade pedagogerna för uppfattningar om samling?
- Hur tar sig dessa uppfattningar för uttryck i genomförandet av samlingen?

2.3 Definitioner av samling

Vi har formulerat vår egen definition av samling. Definitionen är baserad på andra författares definitioner, resultatet vi har kommit fram till i våra intervjuer samt vid observationer. Vår definition av samling lyder:

Samling sker regelbundet i förskolan och är en stund på dagen då pedagoger och en grupp av barn träffas under en begränsad tid. Pedagogerna har förberett en pedagogisk lärarledd aktivitet med barnen.

Med vår definition menar vi att samling sker i samspel mellan barn och pedagoger. Samlingen är ett regelbundet och tidsbegränsat inslag i förskolan. Innehållet är planerat av pedagoger och utförs av barn och pedagoger tillsammans.

Jim Walch som är författare av ”*Förskolan demokratins vagga?*” definierar samling på detta sätt:

Med begreppet ”samling” menas en inplanerad, tidsbegränsad, vuxenledd pedagogisk aktivitet, där en vuxen, inför en grupp barn, förklarar, berättar, förbereder, följer upp eller aktiverar ett bestämt ämne, problem eller aktivitet.
(Walch 1987 s.23)

Walch (1987) definierar samling som en pedagogisk aktivitet i förskolan. Denna aktivitet är planerad och ledd av en vuxen. Samlingen kan bl.a. bestå av att ett ämne förklaras och berättas för barnen. Även fast denna definition är skriven 1987, ser samlingen liknande ut i dagens förskola.

Lena Rubinstein Reich som är författare till boken ”*Samling i förskolan*” definierar samling på ett liknande sätt nedan:

Med samling avses när en grupp barn och vuxna i förskolan sitter samlade, oftast i en cirkel, och har gemensamma aktiviteter under ledning av en eller flera vuxna. Den är ett regelbundet återkommande moment i förskoleverksamheten och hålles på en bestämd plats och på en bestämd tid.
(Rubinstein Reich, 1996 s.8)

I Rubinstein Reichs definition av samlingen beskrivs hur barn och vuxna sitter tillsammans, oftast i en cirkel. Även hon definierar att samlingen är vuxenledd. Hon menar att samlingen kan vara ledd av flera personer. Hon beskriver att samlingen sker regelbundet på en bestämd tid och plats.

3. Teoretisk bakgrund och litteraturgenomgång

Vi inleder detta kapitel med att presentera begreppet fenomenografi, eftersom att vårt examensarbete har inspirerats av den fenomenografiska ansatsen. Därefter ges en historisk bakgrund över undersökningsområdet. Kapitlet avslutats med att vi relaterar till tidigare forskning utifrån vårt syfte.

3.1 Fenomenografi

Fenomenografi är en etablerad kvalitativt inriktad analysmetod i pedagogisk forskning (Uljens 1989). Fenomenografin utvecklades av Ference Marton vid Göteborgs universitet, som första ordningens perspektiv och andra ordningens perspektiv. Första ordningens perspektiv innebär att uppmärksamheten är riktad mot att forskaren själv beskriver aspekter av verkligheten som är intressanta. I ett andra ordningens perspektiv beskriver man hur andra uppfattar olika aspekter av verkligheten. (a.a.) Enligt fenomenografin är det centrala det som uppfattas av sinnen (Marton & Booth, 2000). Fenomenografi koncentrerar sig på beskrivningar av människors uppfattningar av fenomen i omvärlden och inte på hur det egentligen är. Därför är ett viktigt begrepp inom fenomenografin, uppfattning av något inte uppfattning om något d.v.s. hur man erfar en företeelse. Detta innebär att en åtskillnad mellan uppfattningar och åsikter sker (Larsson 1986). Människor uppfattar fenomen olika och det kan förklaras genom att alla har olika erfarenheter beroende på att de har olika relationer till världen. Av erfarenheterna och uppfattningarna gör människor sedan olika analyser och får därför olika kunskap om dessa fenomen (Alexandersson 1994). Syftet med fenomenografiska studier är att försöka observera och beskriva en bredd och variationer över mänsklig förståelse av fenomen (Larsson 1986). Fenomenografin betonar tänkandet, lärandet, kunskapsbildningen och språkutvecklingen som en förändring i relation mellan människan och omvärlden. Därför är fenomenografin kritisk till andra teorier som generaliserar inlärning och människors uppfattningar. Fenomenografin anser att inlärning sker när individens relation till omvärlden förändras, och det är denna förändring som är inlärning (Alexandersson 1994). Fenomenografin fokuserar på att beskriva kvalitativa skillnader i vad olika individer erfar. Därför är det inom fenomenografin inte intressant vem och hur många som har en uppfattning av något, utan det är uppfattningens innehåll som är intressant (Uljens 1989).

3.2 Förskolans historik

Enligt Rubinstein Reich (1996) måste en historisk tillbakablick göras för att se hur samlingen har utvecklats över tid i den svenska förskolan. Det är också genom att beskriva samlingen historiskt som det blir möjligt att förstå varför samlingarna i förskolan ser ut på ett visst sätt. Vi delar hennes uppfattning och har därför med historik om hur samlingen uppstod och formades, för att få en bild av hur samlingen har utvecklats sedan förskolans begynnelse. Rubinstein Reich (1996) skriver att förskoleverksamheten i Sverige har sina rötter i barnträdgården (kindergarten) och barnkrubban. Ursprunget till form och innehåll i nutidens samlingar kommer från Friedrich Fröbels pedagogik (a.a.).

3.2.1 Friedrich Fröbel

Fröbel föddes i Sydtyskland 1782. Hans tankar och idéer om det kreativa barnet, barnens möjlighet för utveckling och vad leken har för mening ligger till grund för förskolan över stora delar av världen (Öman 1991). Även i Sverige har förskolorna influerats av Fröbels

pedagogik. Genom sitt pedagogiska lekmaterial och genom att han startade den första utbildningen för förskolepedagoger lade han grunden till den moderna förskolan (Rubinstein Reich 1996).

Hur man utför samlingen i dagens förskola kan man se spår av hos Fröbel. Att sitta i cirkel är något som Fröbel introducerade. Utöver att ge möjlighet för alla barn att kommunicera med varandra har han ännu ett syfte. (Gedin & Sjöblom 1995) Han var mycket intresserad bl.a. av geometri. Genom att sitta i cirkel skulle barnen få insikt i de geometriska lagarna och i oändlighetsbegreppet (Rubinstein Reich 1996).

Inom Frøbels pedagogik hade leken stor betydelse. Han ansåg lek som ett sätt för barnen att uttrycka sina känslor, tankar och upplevelser och under tiden få erfarenheter och kunskaper (Gedin & Sjöblom, 1995). Trots att han tyckte att leken är ett viktigt inlärningsinstrument, ville han inte att leken skulle användas för att driva på barns inläring (Gedin & Sjöblom 1995).

En annan aspekt som hade betydelse för barnen, var enligt Fröbel, naturen så som t ex miljön och årstidernas växlingar vilka är också lika viktiga delar av Frøbelpedagogiken. Fröbel ansåg att kunna erfara naturen med alla sinnen har stor betydelse för barnen. Dessutom ansåg Fröbel att en av pedagogens uppgift var att skapa en trygg miljö (Granberg 1999).

3.2.2 Barnträdgården och barnkrubban

Fröbel öppnade sin första förskola, så kallad kindergarten, i Tyskland år 1840, då han var 60 år gammal (Fröbel 1995). Både barnträdgården och barnkrubban var föregångaren till dagens förskola. 1854 öppnades den första barnkrubban i Sverige. Från början var barnträdgården till för överklassens barn, Fröbel hade ett pedagogiskt syfte bakom det. Barnkrubban däremot fungerade som barnpassning för barn till ensamstående fattiga mödrar. Den drevs av föreningar inom kyrkan som en välgörenhet. Undervisning eller pedagogisk verksamhet förekom inte på barnkrubban, eftersom syftet enbart var barnpassning (Internet: <http://www.abc.se/~m9339/bib/BoA/BoA-book-3.html>, 2009-05-07).

Barnträdgården till skillnad från barnkrubban var ingen välgörenhet, utan riktade sig till medelklassens hemmafruar. Barnträdgården fungerade delvis som barnpassning, men mestadels avsedd för pedagogiska syften (Internet: <http://www.abc.se/~m9339/bib/BoA/BoA-book-3.html> 2009-05-07).

Barnträdgårdens lärare tog rollen som uppfostrare av barnen, för att komplettera föräldrarnas uppfostran i hemmet. Barnträdgårdens uppgift innefattade också att hjälpa barnen att utveckla sig inom lek, sång och rörelse (Rubinstein Reich 1996).

År 1904 sammanslogs barnträdgården och barnkrubban samman under namnet folkbarnträdgården (Internet: <http://www.abc.se/~m9339/bib/BoA/BoA-book-3.html>, 2009-05-07). Enligt Gedin och Sjöblom (1995), var syftet för att i Frøbels pedagogik ansågs det viktigt att barn från olika samhällsklasser skulle mötas i förskolan. Han ansåg att de kunde lära mycket från varandra redan i tidigare ålder, för att förhindra ökade skillnader mellan dem.

3.2.3 Systrarna Moberg

Systrarna Moberg startade Sveriges första pedagogiska verksamhet för småbarn 1899 (Gedin & Sjöblom, 1995). Deras verksamhet var inspirerad av Fröbel. Därför kallade de verksamheten för Kindergarten, vilket senare ändrades till barnträdgården (a.a.).

En av systrarna Moberg har skrivit en bok där hon beskriver hur hon anser att innehållet i samlingen ska vara (Rubinstein Reich 1996). Moberg tyckte att varje barntädgård skulle ha en speciell plats som var avsedd för samlingen. Vidare ansåg hon att det var betydelsefullt att samlingen ägde rum på en plats som var prydligt ordnad. Detta för att barn inte skulle bli distraherade under samlingen. Hon menade också att samlingen skulle genomföras vid en tidpunkt på dagen när inget annat ägde rum som kunde splittra barnens uppmärksamhet. Detta innebär att hon inte ville att samlingen skulle genomföras direkt efter barnens ankomst. Hon byggde sitt resonemang på att barn behöver leka först för att kunna sitta lugnt under samlingen. Hon ansåg även att det inte är lämpligt att blanda olika åldersgrupper med varandra för att det då blir svårt för pedagogen att hitta en balans i innehållet som passade både de yngre och äldre barnen. Hon poängterade istället att samlingen bör ske i en mindre grupp (Moberg & Sandels 1945). Enligt Moberg var det svårt för pedagogen att hålla ordning på barnen under samlingen om det är för stor barngrupp. Samlingens tids omfattning ansåg Moberg vara 15 till 20 minuter för att barnen inte ska bli trötta. Dessa samlingar bör hållas dagligen. Systrarna Moberg förespråkar att barn skall sitta i en cirkel under samlingen. Detta för att placeringen i en cirkel ger en trevlig stämning som gynnar både barns språkutveckling och lärande. När man sitter i en cirkel sker ett samspel och kommunikationen fungerar bättre, genom att det är lättare för alla att se varandra (a.a.). Moberg anser att samlingen i förskolan ska ha ett visst innehåll: man skulle gå igenom almanackan, tala om vädret och naturen samt sjunga sånger vars innehåll gärna skulle ha ett etiskt budskap. Det förekom ofta att innehållet i dessa samlingar kunde relateras till föräldrarnas önskemål om vad de ansåg att deras barn behövde prata om. Man kunde även ta upp andra samtalsämnen (Rubinstein Reich 1996). Fröbel och systrarna Moberg är tre personer som har betytt mycket för hur samlingen i den svenska förskolan har utformats (a.a.).

3.3 Samling

Här tar vi upp vad tidigare forskning och styrdokument säger angående samling i förskolan. Vi börjar med att redogöra för vad litteraturen säger om samlingens form, innehåll och dess syfte. Därefter tar vi upp läroplanen för förskolan (Skolverket 1998) om riktlinjer som kan kopplas och användas till ämnet samling.

3.3.1 Tidigare forskning omkring samlingens form, innehåll och syfte

Enligt Granberg (1999) varierar utformningen av samlingen inte mycket mellan olika förskolor. Samlingen leds alltid av en pedagog och tiden och platsen brukar vara densamma (a.a.). Hon förklarar att det kan skapa trygghet för barnen med återkommande rutiner såsom att alltid ha samma tidpunkt och samma plats för samlingen. Hon anser också att det därför är viktigt att samlingen alltid börjar och avslutas på samma sätt. Eftersom upprepning gör att barnen känner igen sig. Aktiviteterna däremellan är också bra om de följer ett liknande mönster (Granberg 1994). Enligt Rubinstein Reich (1996) är längden på samlingarna varierande, oftast brukar den pågå mellan 20 och 30 minuter.

Studier visar att samling brukar vara ett dagligt inslag på de flesta förskolor, med ett likartat innehåll och upplägg (Rubinstein Reich 1996). Samlingens innehåll brukar bestå av samtal med barnen, sång, musik och rörelse, sagor, upprop, tal om väder och datum, samt kunskapsförmedling i form av att man talar om ett pågående tema. Andra ämnen som kan tas upp till samtal kan ofta vara t.ex. natur, djur, de fyra årstiderna och olika högtider (Rubinstein Reich 1996).

Enligt Granberg (1999) inleder de flesta av dagens förskolor samling med ett upprop. Syftet med detta är att låta varje barn få uppmärksamhet samtidigt som gruppkänslan förstärks genom att varje barn blir sett, bekräftat och blir en del av barngruppens gemenskap (Granberg 1999). Rubinstein Reich (1996) skriver att uppropet i samlingen också stärker jagkänslan på flera sätt, bland annat genom att barnen, ett i taget, får bekräftelse och uppmärksamhet. Uppropet ger också barnen träning i att vänta på sin tur, följa instruktioner och ge dem vana i att framträda framför inför andra (a.a.).

Rubinstein Reich (1996) tar i sin bok upp att almanackan brukar vara en del av förskolans samling. Ett barn får dra av ett blad i almanackan. Därefter samtalar pedagogen med barnen om vilket datum det är. Rubinstein Reich (1996) har i sin forskning kommit fram till att almanackan troligen inte har något speciellt syfte, utan att det snarare är en ritual och tradition, som kan ge barnen en rutin som kan skapa trygghet. Hon anser ändå att det är möjligt att det under denna ritual kan insocialisera barnen i tidsnormer.

Thisner (2007) poängterar att samlingen är ett utmärkt tillfälle att träna barnen i matematik. För att kunna hjälpa barnen att förstå matematiska begrepp är det av stor vikt att använda matematiska begrepp på konkreta sätt i förskolan. Det kan vara till hjälp för barnen att förstå mer abstrakta tankesätt i framtiden (a.a.). I samlingar kan det förekomma att barnen får klappa sitt namn efter hur många stavelser varje barns namn har. Detta kan också göra barnen medvetna om språkets form. Genom att barnen klappar sitt namn kommer de också underfund med antalet stavelser i namnet. De både ser, hör och känner stavelserna genom klapparna (Doverborg & Pramling, Samuelsson 2006).

Att inkludera musik i samlingen är mycket vanligt enligt Rubinstein Reich (1996). Forskning visar att musik i förskolan så som tonsatta barnramsor och sång med rörelser i samlingen, har ett tydligt samband med språkutveckling och språkinläring. Genom att sjunga, rimma och säga ramsor kan barnen utveckla sin fonologiska medvetenhet, vilket är nödvändigt för att kunna läsa och skriva (Jederlund 2002). Det är en fördel att använda musik i samlingen, eftersom det kan skapa ett lärandetillfälle för barnen, genom att barn lär sig med kroppen och med alla sina sinnen (Havnesköld 1992). Genom att barnen deltar i musik och rörelseaktiviteter som t.ex. att sjunga sånger med rörelser och dans till, får barnen upptäcka sin kropps möjligheter och begränsningar. (Rubinstein Reich 1996) Genom detta kan barnen utvecklas och en grund läggs för deras inlärningsförmåga. Detta kan skapa trygghet hos barnen och stärker både deras självkänsla och gruppkänsla (Jernström & Lindberg 1995).

Enligt Granberg (1999) kan det vara en mysig stund för barn att läsa sagor under samlingen. Men trots detta kan det vara svårt för barnen att lyssna till högläsning direkt ur en bok. Man bör ha ett visuellt stöd när man har sagosamling, speciellt om det är för småbarn. Visuellt stöd kan vara handdockor, flanofigurer eller liknande. Sagostund under samlingen är positivt och barnen brukar engageras och tycka att det är roligt. På det sättet får sagoläsning flera pedagogiska effekter. Barnen har lättare att lära sig när de tycker att något är roligt och intressant. Samhörighetskänslan barnen emellan kan även förstärkas på detta sätt, i samband med att de delar en gemensam glädje. Det kan även bidra till en koncentrationsträning för barnen. Genom sagorna kan barnen lära sig mycket i ett lustfyllt lärande om det som sagan innehåller, som kan vara t.ex. ny kunskap om djur och natur, människor och andra företeelser (a.a.).

Rubinstein Reich (1996) ser samtal som ett annat inslag i samlingen. Dock tycker hon att det inte är självklart att avgränsa vad det är som kan kategoriseras som samtalsmoment i

samlingen, eftersom det i samlingen pågår en ständig interaktion mellan barnen och pedagogen. Rubinstein Reich (1996) påpekar att det finns flera olika sorters samtal i samlingen. Därför har hon delat upp samtal i olika kategorier efter innehåll. En av kategorierna är samtal om vad man gjort tidigare. Det innebär att pedagogen och barnen samtalar om vad som händer i barnens liv, det kan vara t.ex. vad barnen har gjort under helgen. Den här sortens samtal om vad barnen har gjort tidigare, skapar ett samtalsämne där alla känner igen sig. Det skapar en helhet och ger barnen en känsla av gemenskap, samt tränar dem i tidsuppfattning, genom att prata om något som inte händer just nu. Nästa kategori är informativa samtal vilket innebär att pedagogerna under samlingen informerar barnen om t.ex. olika aktiviteter, eller vad det är som ska hända under resten av dagen. Den tredje av kategorierna är uppfostrande samtal. Uppfostrande samtal innebär att pedagogen samtalar med barnen om regler, samt om ämnen som pedagogen anser är viktiga ur uppfostringsaspekt. Den sista kategorin är begreppstränande samtal som förekommer i samband med att man samtalar om ett tema som man har i förskolan t.ex. om olika årstider (a.a.).

3.3.2 Läroplan för förskolan (Lpfö98)

Enligt Granberg (1999) anger läroplanen (Skolverket 1998) statens krav på förskolan. Lpfö98 innefattar mål, riktlinjer och värdegrund som förskolan förväntas att sträva efter. Eftersom att allt som sker i förskolan ska följa dessa riktlinjer är det viktigt att även samlingen är grundad i dessa mål (a.a.). Det är viktigt att hela förskolans verksamhet är grundad på läroplanens mål och riktlinjer. Därför tar vi upp citat från läroplanen för förskolan (Skolverket 1998) som är väsentliga och kan kopplas till samlingen.

Lpfö 98 poängterar att verksamheten ska bygga på lustfyllt lärande och vara en grund för det livslånga lärandet. I följande citat tydliggörs detta:

Förskolan skall lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten skall vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Förskolan skall erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet, där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet.
(Skolverket 1998, s.4)

Ovanstående citat kan även kopplas till samlingen, eftersom det är en del av förskolans verksamhet. Därför bör även samlingen vara ett lärandetillfälle som är roligt och tryggt för barnen.

Verksamheten skall utgå från barnens erfarenhetsvärld, intressen, motivation och drivkraft att söka kunskaper. Barn söker och erövrar kunskap genom lek, socialt samspel, utforskande och skapande, men också genom att iaktta, samtala och reflektera.

(Skolverket 1998, s.6)

Det är viktigt att utgå från barnens intressen för att motivera dem att själva söka kunskap. Barn får kunskap på olika sätt, bl.a. genom lek, socialt samspel, utforskande och skapande, genom samtal och reflektion.

Att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal- och skriftspråk utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande”

(Skolverket 1998 s. 6-7)

Under samlingen i förskolan bör man använda olika kreativa inslag för att främja barnens lärande och utveckling.

4. Metoder och tillvägagångssätt

I detta avsnitt kommer vi att beskriva vilka metoder vi har använt oss av i examensarbetet och hur vi har kommit fram till resultatet. Vi har gjort en beskrivning av den fenomenografiska ansatsen, eftersom vi har utgått ifrån den i resultat och analys.

4.1 Tillvägagångssätt

Efter att vi hade diskuterat med varandra om olika förslag till vad vi kunde skriva om i vårt examensarbete, kom vi fram till vad vi var intresserade av och vad vi ville undersöka. Vi bestämde oss för att skriva om samlingens betydelse i förskolan och diskuterade vad vi ville ta reda på och vad vi ville lyfta fram i arbetet. Vi kom fram till att vi ville fokusera på syftet med samling utifrån pedagogens perspektiv och började med att söka efter litteratur som kunde stödja vårt arbete. Vi sökte även information på Internet. Vårt empiriska material fick vi genom att intervjua sex pedagoger på fyra olika förskolor. De tillfrågade förskolorna gick alla med på intervjuerna. När vi ringde berättade vi i stora drag vad intervjun skulle handla om. Vi hade också förberett intervjufrågorna i förväg. Enligt Kjaer Jensen (1995) är det en fördel med att vara väl förberedd både för oss och för informanterna före intervjun. Direkt efter vi hade intervjuat pedagogerna stannade vi och observerade samlingen i förskolorna. En av oss fokuserade på att bara observera samlingen, samtidigt som en av oss fokuserade på att huvudsakligen skriva ner varje moment vad som hände i samlingen.

4.2 Fenomenografi

Vi har använt oss av den fenomenografiska ansatsen i resultat och analys. Det innebär att vi har intervjuat ett begränsat antal pedagoger och ordnat deras svar i olika kategorier. Anledningen till att vi valde att använda oss av denna ansats i vårt resultat och analys är för att denna ansats passar när man vill beskriva personers uppfattningar på ett tydligt och djupare sätt (Uljens 1989).

4.3 Kvalitativ intervjumetod

Vi har använt oss av den kvalitativa intervjumetoden. Denna intervjumetod har växt fram inom de humanistiska vetenskaperna (Stukát 2005). Den grundas på hermeneutiken och fenomenologin. Tonvikten ligger på holistisk information, d.v.s. helheten är viktigare än delarna (a.a.). Kvalitativ intervjumetod innebär att man väljer ett mindre antal personer att intervjua, för att kunna fördjupa sig, tolka och få större förståelse av de resultat som framkommer. Inom kvalitativ intervju är generalisering och förutsägbarhet inte viktigt (Trost 2005). Anledningen till att vi har använt en kvalitativ intervjumetod är att vi på så sätt har kunnat få en djupare förståelse av vad enskilda pedagoger har för uppfattning om samling.

4.3.1 Strukturerad intervju

Eftersom att vi var två personer under intervjuerna, ställde en av oss frågor samtidigt som den andra av oss skrev ner informantens svar. Vi valde att ha personliga intervjuer istället för enkätintervjuer för att kunna få mer utförliga och personligare svar från informanterna, och även för att få möjlighet att ställa följdfrågor ifall något är oklart. Intervjun vi har använt oss

av kallas för strukturerad intervju. Strukturerad intervju innebär att frågorna är likadana vid varje intervju. Enligt Stukát (2005) är fördelarna med strukturerad intervju att resultatet blir lätt att hantera och bearbeta. Däremot är en nackdel med metoden att den inte är flexibel och det blir svårt att fånga upp när man får svar som man inte har räknat med. Vi använde oss av papper och penna för att kunna skriva ner informanternas svar under intervjuerna (a.a.). Stukát (2005) menar att det kan ta onödigt mycket tid när man transkriberar svar från de inspelade banden. Vi bestämde i förväg vem av oss som skulle ställa frågorna och vem som skulle skriva ner svaren. Enligt Stukát (2005) kan det vara bra att vara två personer under intervjun eftersom två personer ser olika synvinklar på ett och samma svar. För att besvara våra frågeställningar, hade vi intervjufrågor som tar upp en del om pedagogernas bakgrund t ex utbildning, erfarenhet mm. Våra intervjufrågor finns med som bilaga.

4.3.2 Intervjuer

Intervjuerna började med att vi förklarade för pedagogerna hur många frågor vi hade och berättade ungefär hur lång tid intervjun skulle ta. Vi förklarade också vad vi skrev om och om vårt syfte med examensarbetet. Vi valde att en av oss ställde frågorna, samtidigt som den andra skrev ner svaren ordagrant, eftersom vi hade valt att inte använda oss av bandspelare. Vi ville ändå fånga upp allt som informanten sade. Intervjuerna tog från 15-30 minuter beroende på hur utförliga svar informanten gav. På sista frågan gav vi pedagogen möjlighet att prata fritt om de ville tillägga något om samlingen, för att få svar som vi kanske inte hade fått med i våra bestämda frågor. Det är även därför som intervjuerna hade så varierande tidslängd.

4.4 Miljö

Vi valde att genomföra våra intervjuer med en pedagog i taget. Anledningen var att alla skulle få möjlighet att uttrycka sina åsikter öppet och opåverkade av varandra, och för att vi skulle få ärligare svar. Intervjuerna skedde på ett ställe som pedagogen hade valt. Detta var för att få en så lugn, ostörd och familjär miljö som möjligt för pedagogen. Enligt Stukát (2005) är det viktigt att genomföra intervjun i en lugn miljö på en ostörd plats för att inte behöva bli avbrutna och för att pedagogen ska kunna känna sig avslappnad under intervjun.

4.5 Observation

Enligt Stukát (2005) kan observationer och intervjuer kombineras, eftersom man då kan ta reda på vad informanten faktiskt gör i verkligheten inte bara vad hon eller han säger i intervju svaren. Därmed ökar också trovärdigheten av resultaten eftersom det alltid finns en risk att den som blir intervjuad säger det som hon eller han tror är det som intervjuaren vill höra.

I den här studien har vi använt ostrukturerad och osystematisk observation. Det innebär att vi kontinuerligt observerat samlingar och skrivit ned med egna ord om vad som händer under samlingen. Enligt Stukát (2005) innebär ostrukturerad och osystematisk observation att man står nära det vardagliga observerandet och inte har en hårt strukturerad metodik. Man för löpande protokoll där man kontinuerligt observerar och skriver ned vad som händer med egna ord. Anledning till varför vi valde just att använda osystematisk och ostrukturerad observationen är att vi ville se med egna ögon vad som skedde under samlingen och kunna dokumentera med våra egna ord. Genom detta kunde vi få en större förståelse av informanternas intervju svar. Observationerna har hjälpt oss att analysera och beskriva våra

resultat. Det är därför vi har valt att inte ha observationerna som en egen kategori i resultatet, utan det är invävt med intervjuresultatet.

4.6 Urval

Här beskriver vi kortfattat de olika förskolor där vi har observerat samlingar och de pedagoger vi har intervjuat.

4.6.1 Val av förskola

Innan vi började vår undersökning bestämde vi att genomföra intervjuer och observationer på förskolor där vi inte hade varit tidigare. Anledning till det är att vi inte ville komma med förutfattade meningar. Vi valde att undersöka fyra förskolor i en västsvensk storstad. Förskolorna ligger i olika områden i staden. Två av förskolorna är kommunala, två är privata.

4.6.2 Bakgrund av förskolorna

Förskola 1

Förskolan är belägen i centrum av staden och är kommunal. Det finns 17 barn i åldern ett till tre år. Där har vi intervjuat en utbildad förskollärare. Informanten i den här förskolan har svenskt ursprung, är i 45 års ålder och har arbetat i ca 20 år inom förskoleverksamhet.

Förskola 2

Förskolan är belägen i ett villa område i utkanten av staden. Den är privat, och drivs på både svenska och engelska. Alla förskolans anställda har ursprung från andra länder. Förskolan har 14 barn, i åldrarna ett till fem år och de flesta har annat modersmål än svenska. Där har vi intervjuat två pedagoger. En av dem är utbildad barnskötare, är ca 30 år och har arbetat i två år inom förskoleverksamhet. Den andra informanten är också ca 30 år och har inte någon pedagogisk utbildning och har arbetat inom förskoleverksamhet ca två månader.

Förskola 3

Förskolan ligger i en förort i ett höghusområde i östra delen av staden. Förskolan är privat och drivs i kristen regi. Förskolan har 20 barn varav de flesta har annat modersmål än svenska. De är mellan två och fem år gamla. Där har vi intervjuat två pedagoger. Den ena informanten är svensk, är runt 50 år och är utbildad förskollärare. Informanten har arbetat i förskoleverksamhet ca 25 år. Den andra informanten har annat än svenskt ursprung och är också runt 50 år. Hon är utbildad i hennes hemland till förskollärare. Hon har arbetat åtta år inom förskolor.

Förskola 4

Förskolan ligger i ett villaområde. Den är kommunal. Det finns 18 barn som alla har svensk bakgrund. Barnen är mellan två och fyra år gamla. Vi har intervjuat en pedagog. Informanten är svensk och är runt 35 år. Hon är utbildad förskollärare och har arbetat inom förskoleverksamhet i 13 år.

4.7 Generaliserbarhet, reliabilitet och validitet

Vi har som ovan nämnts använt oss av kvalitativa intervjuer. Anledningen till det är att vi kan få mer variation på svaren och få en djupare bild av det vi vill studera. Vid intervjuerna använde vi frågor som vi hade förberett innan. Vissa av svaren till intervjufrågorna nämner vi inte i vårt examensarbete för de är inte relevanta till vårt syfte och problemformulering.

Anledningen till varför vi ställde de frågorna var att vi ansåg att de bidrog till att öppna upp för en bättre kommunikation med informanterna. Dessutom ger det oss en djupare bakgrunds förståelse. Eftersom vi intervjuade endast ett fåtal pedagoger inom ett begränsat geografiskt undersökningsområde, går det inte att generalisera våra studiers resultat. För att säkerställa reliabiliteten utförde vi intervjuer och observationerna tillsammans. En av oss genomförde intervjun medan den andra studenten noggrant skrev ner svaren. Observationerna utfördes av oss båda. Eftersom vi då kunde diskutera vad vi hade sett. Anledningen till det är att vårt resultat är grundat på både pedagogernas uppfattningar enligt deras intervjuer, samt hur vi har tolkat det genom observationerna. Litteraturen i ämnet är begränsad. Den bok som vi använd oss mest av är Lena Rubinstein Reichs bok ”Samling i förskolan”. För att stärka validiteten valde vi informanter som är verksamma inom förskolan och som regelbundet leder samlingar.

4.8 Etiska frågor

När man skriver examensarbete är det av stor vikt att följa de grundläggande etiska reglerna (Stukat 2005). Som medborgare i Sverige har man rätt att få skydd mot obefogad insyn. Individer får inte heller utsättas för psykisk eller fysisk skada, förödmjukelse eller kränkning. Vi har uppfyllt de fyra grundläggande individskyddskraven, vilka är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet innebär att man måste informera de som berörs av uppgiften om studiens syfte, att deltagandet är frivilligt, att de kan avbryta sin medverkan när de vill och hur resultatet kommer att användas. Samtyckeskravet innebär att ingen ska bli tvingad att delta i undersökningen. Konfidentialitetskravet innebär att alla deltagare i undersökningen ska veta att de är anonyma. Slutligen innebär nyttjandekravet att den information som har samlats in bara får användas till forskningsändamålet. I vårt examensarbete har vi uppfyllt ovanstående krav. Vi har informerat alla informanter om vår studies syfte. Vi har talat om att deltagandet i intervjuerna är frivilligt och vi har berättat för informanterna hur vi kommer att använda resultatet av intervjuerna och observationerna. Vi har talat om för informanterna att de och deras förskola kommer att vara anonyma och förklarat att deras svar endast kommer att användas för vårt arbete och kommer att läsas av andra studenter och lärare på universitetet. Vi har även informerat om möjligheten av att vårt examensarbete kan bli publicerat på Internet (a.a.).

5. Resultat och analys

I detta kapitel görs en sammanfattning av vilka kategorier vi utgått från och en sammanfattning av resultatet. Därefter redovisar vi utförligare för resultat och analys som bygger på både intervjuer med pedagoger och observationer av samlingar på förskolor. De variationer som identifieras i utsagorna kommer att beskrivas och redovisas i olika kategorier.

5.1 Sammanfattning av resultat och analys

Inledningsvis redovisas vilka kategorier vi har kommit fram till. I våra studier har vi delat upp pedagogernas uppfattningar i tre olika kategorier. I samlingens form har vi kommit fram till uppfattning om tid som innefattar när samlingen genomförs och hur länge samlingen pågår. Punkten gruppindelning innebär hur pedagogerna delar upp barngruppen. I placering tar vi upp vad pedagogerna har för uppfattningar angående hur barnen sitter. Nästa kategori är samlingens innehåll. I vår studie innebär innehåll det som genomförs under samlingen d.v.s. planerade aktiviteter. I denna kategori redogörs pedagogernas uppfattningar angående upprop, sång och rörelse, samtal och sagoläsning. Den sista kategorin är pedagogernas uppfattningar om samlingens syfte som en helhet. Med detta menar vi pedagogernas uppfattning om varför de har samlingen, ifall de uppfattar att det finns något bakomliggande syfte. I följande kategorier redogör vi för uppfattningar inom följande:

Kategori 1 Samlingens form

- 1 A Tid (är betydelsefull/är inte betydelsefull)
- 1 B Gruppindelning (åldersblandad grupp/uppdelad utefter ålder)
- 1 C Placering (bestämda platser/valfria platser)

Kategori 2 Samlingens innehåll (aktiviteter)

- 2 A Upprop (ge barnen bekräftelse/ skapa tillhörighet)
- 2 B Sång och rörelse (glädje/lärande/språkutveckling/motorik)
- 2 C Samtal (uppfostran/information/kunskapsbildning)
- 2 D Sagoläsning (skapa lugn)

Kategori 3 Pedagogens syfte med samling som helhet

- 3 A Lärande
- 3 B Rutin/trygghet
- 3 C Gemenskap

Vårt resultat är uppdelat i tre huvudkategorier utifrån tre fenomen, nämligen följande: form, innehåll och pedagogens syfte med samlingen som helhet. Samlingens form omfattar den tid samlingen genomförs och hur länge den håller på, hur gruppen är sammansatt åldersmässigt och hur barnen är placerade. Kännetecken för uppfattningar om tid som kommit till uttryck är att samlingen helst ska hållas i början av dagen. Då kan samlingen bli ett tillfälle att ge barnen information om kommande aktiviteter. I samma uppfattning är det inte betydelsefullt när på dagen samlingen äger rum. När det gäller hur lång samlingen bör vara är det en delad uppfattning att den inte bör vara längre än 40 minuter, eftersom barnen då har svårt att koncentrera sig. I fråga om gruppindelning menar somliga att blandade åldrar är en fördel. Då

kan man skapa samhörighet över åldersgränserna på avdelningen och barnen lär av varandra. En annan aspekt i denna uppfattning är att barnen bör vara indelade efter ålder, eftersom det då är lättare att anpassa innehållet så att det passar alla. Att barnen ska sitta i en cirkel är allmänt vedertaget. Det ger bästa möjligheten till kontakt såväl mellan pedagoger och som barn sinsemellan. När det gäller placering skiftar meningarna mellan att barnen bör ha bestämda platser (för att undvika konflikter) till att barnen själva ska få bestämma (för att träna dem till självständighet).

Aktiviteter som genomförs under samlingen är upprop, samtal, sång och rörelse och sagoläsning. En samfällig uppfattning är att upprop är viktigt, eftersom det ger barnen uppmärksamhet och bekräftelse. Genom uppropet uppmärksammas också barn som är frånvarande. Sång och rörelse uppfattas av pedagogerna som ett verktyg för att utveckla barnens språk och motorik. Men lika viktigt är att barnen upplever det som roligt. I samtalet förmedlas dels information, dels kan de ha uppfostrande samtal. En annan aktivitet som vi inkluderar i denna kategori är sagoläsning. Sagoläsning uppfattas som ett sätt att hålla ordning på barnen eftersom det uppfattas som att barnen blir lugna när pedagogerna läser för dem. Självklart kan man ha andra syften med sagoläsning, men just den pedagog vi intervjuade uttryckte denna uppfattning.

Den tredje kategorin är pedagogernas syfte med samling som en helhet. Samlingen skapar trygghet därför att det är en regelbundet återkommande rutin och bidrar till att ge dagen struktur. Samlingen ger möjlighet till gemenskap mellan pedagoger och barn och barn sinsemellan. Slutligen ger den möjlighet till lärande, såsom t.ex. social träning och inläring av språk, matematik, djur och natur. En annan aspekt i denna uppfattning är att samlingens syfte är en kombination av alla tre ovanstående syften.

Dessa tre kategorier som vi har beskrivit ovan förhåller sig till varandra, genom att samlingens aktivitet påverkas av vad pedagogen har för syfte med samlingen som helhet. Eftersom att syftet kan styra vilket innehåll som pedagogen väljer att inkludera i samlingen. Formen kan också relateras till syftet, eftersom att pedagogen väljer form av samling, såsom t.ex. tid och placering av barnen i samlingen, utefter vad pedagogen uppfattar att syftet med samlingen är. På detta sätt hänger alla tre kategorier ihop. Därför kan de inte beskrivas för sig, eftersom att alla dessa kategorier är beroende av varandra och påverkar hur pedagogen uppfattar samlingen och på det sättet utför samlingen.

5.2 Resultat och analys av intervjuer och observationer

Här redovisar vi resultatet och analys av både intervjuer och observationer. Resultat och analys bygger på pedagogernas uppfattningar och även på vad vi har sett under våra observationer.

5.2.1 Kategori 1 Samlingens form

Med samlingens form har vi kommit fram till när under dagen samlingen genomförs och hur länge samlingen håller på (tid). I form innefattar vi även hur barngrupperna är indelade under samlingen (gruppindelning) och hur barnen och pedagogerna sitter under samlingen (placering).

5.2.1A Tid

Kännetecknandet för denna kategori är att samlingen genomfördes på olika tider under dagen i olika förskolor. Några börjar klockan 09.00 andra 10.45 ytterligare andra 13.00. **Förskolorna**

har alltid samling vid samma tid. Längden på samlingen varierar från 20 till 40 minuter på olika förskolor. Det finns en delad uppfattning hos pedagogerna att en samling inte ska vara längre än 40 minuter, eftersom att det är svårt för barnen att koncentrera sig längre tid.

Samlingen ska inte vara så lång, för om samlingen är lång tappar barnen intresset och de orkar inte koncentrera sig. Därför brukar vi ha runt 20 minuters samling.

Det som pedagogen ger uttryck för när hon säger detta är att samlingen ska vara tidsbegränsad. Dessa uppfattningar framgick också under våra observationer då vi kunde se att samlingarnas längd sträckte sig från 20 till 40 minuter. I de samlingar som var upp till 40 minuter kunde vi genom vår observation se att den var uppdelad i olika delmoment. De yngsta barnen deltog endast i en av delarna som var ca 20 minuter lång.

Utmärkande för denna kategori är att tidpunkten för samling betyder mycket. De uppfattar att tiden har betydelse för samlingens kvalitet, eftersom att de anser att tiden kan påverka både syftet av samlingen och barnens respons till samlingen. Det förekommer att förskolor har samling klockan 10.45. Det är precis innan barnen ska äta lunch. På detta sätt uppfattar pedagoger att samlingens tid har betydelse för hur barnen kan lära sig under samlingen eftersom att om den sker precis innan lunch finns det risk för att barnen är hungriga och därför är trötta. På förskolan där de har samling precis innan lunchen är pedagogen inte nöjd med det. Hon menar att hon har blivit tvungen att anpassa sig till andra pedagoger som hade valt att ha samling just den tiden. Detta blir tydligt i följande citat:

Om jag får bestämma skulle jag ha samling tidigare på förmiddagen. Det bästa kan vara runt klockan 9.00 på morgonen. Klockan 9.00 har alla våra barn och all personal kommit, då är det bra att börja dagen med en samling med alla innan dagen börjar

Pedagogen uttrycker i ovanstående citat att samlingen bör hållas i början av dagen. Men hon är tvungen att hålla samlingen senare på grund av andra pedagogers beslut. Dessa uppfattningar förstärks av vår observation då vi kunde märka av en distraktion bland barnen, eftersom att en av pedagogerna fick vid flera tillfällen avlägsna sig från samlingen för att duka och hämta mat från köket. Vissa barn tappade uppmärksamheten mot pedagogen som höll i samlingen. Genom vår observation kunde vi konstatera att barnen istället för att koncentrera sig på att lyssna till pedagogen som höll i samlingen istället tittade på den andra pedagogen som dukade.

Karakteristiska drag för denna uppfattning redovisas nedan. Vissa pedagoger uppfattar att samlingen ska ske klockan 9.00. Pedagogerna uppfattar att det finns flera orsaker till att de har samling vid denna tidpunkt. Pedagogerna uppfattar att det är en bra start på dagen, eftersom att då har alla barnen och personalen nyligen anlänt till förskolan. Det ger ett tillfälle för alla att mötas innan de delas upp i olika grupper. Genom att ha samling i början av dagen uppfattar pedagogerna att de får möjlighet till att välkomna och ge varje barn uppmärksamhet, genom att börja dagen med upprop i samlingen. De uppfattar även att det är en rutin som de kan använda till att informera barnen vad som ska hända under dagen. Rutiner kan skapa trygghet för barnen, genom att barnen vet vad som ska hända varje morgon, och de får information om vad som händer under dagen. I följande citat nedan uttrycker en pedagog sin uppfattning om varför samling bör ske i början av dagen.

Klockan 9.00 är en bra tid att ha samling för det är bra rutin att börja dagen med en samling, precis när alla barnen har kommit. Då kan vi berätta vad som ska hända under dagen.

Pedagogen uttrycker att samlingen med fördel ska äga rum i dagens början. För att då kan pedagogerna ge barnen information om vad som ska hända under dagen. Samlingen är också en av förskolans rutiner för barnen. Dessa uppfattningar framgick även under våra observationer då vi såg att de förskolor som höll sina samlingar på morgonen berättade om vad som ska ske resten av dagen.

5.2.1B Gruppindelning

Det som kännetecknar uppfattningar i denna kategori är bl.a. att samlingen i förskolorna sker både i blandade åldersgrupper och uppdelat efter ålder. Ett annat kännetecken av uppfattningar i denna kategori är att det finns pedagoger som uppfattar att barnen inte ska blandas i olika åldrar under samlingen. De uppfattar att det är svårt att ha ett innehåll som passar alla åldersgrupper i förskolan. Pedagogerna har samlingen med äldre barn i förskolan med ett innehåll som är anpassat för den åldern. Deras samling är mer skolförberedande, som t.ex. läs- och skriv förståelse. Pedagogerna som blandar barnen i olika åldrar under samlingen, uppfattar att det var viktigt att skapa samhörighet mellan alla barn och pedagoger på förskolan. Pedagogerna uppfattar även samlingen som ett tillfälle då lärande sker, genom att de yngre barnen kan lära sig av de äldre barnen. De som anser att blandade åldersgrupper är bra menar att barnen då dels lär känna alla barn på avdelningen bättre, dels att de lär sig av varandra. Följande citat förklarar detta tydligare:

Jag tycker att det är bra att alla barn är med i samlingen, eftersom barnen annars är så åtskilda i grupper. Genom samlingen få vi alla chans att lära känna varandra bättre.

Pedagogen uttrycker i citatet ovan att samlingen skapar ett tillfälle för gemenskap, eftersom barnen är uppdelade i olika grupper under resten av dagen. Dessa uppfattningar framgick även under vår observation då vi kunde se att alla barn oavsett ålder deltog i samma samling.

Att barnen samlas i blandade åldersgrupper har också betydelse för barnens lärande, är en annan kännetecknande aspekt i denna uppfattning. Pedagogerna menar att barnen kan lära sig av varandra, genom att de yngre barnen kan ta efter de äldre barnen, som har kommit längre i sin utveckling. Detta uttrycker pedagogerna i följande citat:

Det är bra att alla barnen får träffa varandra i samlingen då kan barnen lära sig av varandra, t.ex. kan bebisarna lära sig av de äldre barnen, när de pratar och sjunger.

I vår observation framgick denna uppfattning tydligt då vi såg att de äldre barnen kunde uttrycka mer än de yngre barnen, genom att vi såg att de äldre barnen ofta pratade under samlingen. På tal om när pedagogerna frågade vilken årstid det är, var det ett av de äldre barnen som svarade om vilken årstid det är och berättade även vad som kännetecknar denna årstid. När ett yngre barn ställde en fråga till pedagogerna, hänvisade pedagogerna till att ett äldre barn fick svara på frågan.

Utmärkande för denna uppfattning är att pedagogerna som inte vill ha blandade åldersgrupper i samlingen, uttrycker i nedanstående citat att det är svårt att anpassa samlingens innehåll så att

det passar för alla åldrar. Därför har pedagogen delat upp barnen i samlingen utefter olika åldersgrupper.

Vi har medvetet delat upp barnen i åldersgrupper, för vi tycker det blir tråkigt för de stora barnen att ha samling med de yngre barnen, och det blir för svårt för de yngre barnen att ha samling med de äldre barnen.

Pedagogen ger uttryck för att de har delat upp barnen i grupp utefter ålder med syftet att kunna anpassa aktiviteterna som utförs under samlingen så att det passar barnens ålder, eftersom att det annars är svårt när barnen samlas i blandade åldrar att hitta något som är lämpligt för alla barn. Vi tolkar pedagogens citat med att när man delar upp barnen i olika åldersgrupper är det möjligt att hitta aktiviteter som är anpassade för barnens ålder och kan ge dem den stimulans de behöver. Denna uppfattning blev uppenbar i vår observation, då vi såg att alla barnen under samlingen var i samma ålder. Vi såg att aktiviteterna anpassades därefter t.ex. boken de läste var mer passande för barn i denna åldersgrupp och de utförde en aktivitet som skulle vara komplicerad och av säkerhets skäl inte skulle passa de yngsta barnen i förskolan.

5.2.1C Placering

Karakteristiska drag av uppfattningar i denna kategori är att barnen sitter i cirkel under samlingen. Samt att för somliga pedagoger har detta ett tydligt pedagogiskt syfte, för andra inte. De som har ett tydligt pedagogiskt syfte, menar att det är viktigt att sitta i en cirkel, eftersom att barnen då kan se både pedagogerna och varandra. De menar att barnen kan lära sig av varandra i samspelet som sker, genom att barnen ser varandra och pedagogen. Denna uppfattning blir tydlig med följande citat:

Vi sitter i en cirkel. Då kan alla barnen se både mig och varandra., och det är lättare för barnen att lära sig både av mig och varandra.

Genom att barnen sitter i en cirkel menar pedagogen att barnen lär sig, genom den kontakt de får med att se varandra. Under våra observationer kunde vi se att barnen och pedagogerna satt i en cirkel på golvet. Detta gav barnen och pedagogerna en möjlighet att se varandra, utan något som skymde sikten. Vi såg att ingen var utanför cirkeln, utan alla satt tillsammans i cirkeln lika nära varandra.

Pedagoger uppfattar att barnen bör ha bestämda platser under samlingen. Det förekommer både att de har namnlappar i olika färger, som är fasttejpade på golvet, samt att alla barn har en lapp med en symbol med något som barnen gillar som visar var barnen ska sitta. Pedagoger uppfattar att syftet med detta är att skapa ordning bland barnen. En del pedagoger har erfarenhet att när de tidigare inte använt sig av detta system har barnen bråkade om var de skulle sitta. Uppfattningen om varför de har symboler istället för namnet på barnet är att barnen ska tycka att det är roligt att ha en symbol med en bild istället för en skriven namnlapp. Några förskolor har en speciell matta som barnen sitter på under samlingen. En av pedagogerna förklarar varför deras förskola har symboler som visar var barnen ska sitta.

Ibland är det svårt för små barn att sitta på en plats, men genom att ha symboler på golvet, blir det roligare för barnen att sitta på sin egen plats. Vi brukar ta bilder som barnen tycker om.

Pedagogen uttrycker att symboler på golvet kan vara en hjälp för barnen att veta var de ska sitta. Dessutom blir det roligare för barnen att ha sin egen plats. Under vår observation såg vi att barnen var entusiastiska till att sätta sig på sin plats, de visade oss stolt deras symboler på golvet. Barnen både äldre och yngre gick till sina platser utan att fråga någon om var de skulle sitta.

Det fanns uppfattningar bland pedagogerna i denna kategori att de har namnlappar för barnen för att skapa ordning och undvika onödiga konflikter före samlingen, om var barnen ska sitta.

En av våra pedagoger kom på en idé att ha bestämda platser för barnen med namnlappar, för innan det var det kaos på samlingarna, och barnen bråkade om vem de ville sitta bredvid och om var de skulle sitta.

Pedagogen berättar i citatet ovan att tidigare när de inte hade bestämda platser för barnen, förekom det bråk mellan barnen om var de skulle sitta. Pedagogerna ville undvika bråk och därför bestämde pedagogen att barnen skulle ha bestämda platser. Platserna markerades med en lapp med barnets namn på. Vid vår observation blev denna uppfattning tydligare då vi såg att barnen satte sig där deras namnlapp var. Även små barn som annars inte kunde läsa, kunde tyda sitt eget namn. Namnlapparna var i olika färger, i mitten av lapparna var barnets namn skrivet med stora bokstäver med svart penna. Under vår observation uppstod inget bråk om var barnen skulle sitta, utan barnen gick direkt till sina platser.

Det finns pedagoger som uppfattar att barnen själva kan bestämma var de ska sitta under samlingen. Anledningen till det är att de inte lägger stor vikt vid var barnen sitter, utan de vill fokusera mer på innehållet i samlingen. Det uppfattar också att det är ett tillfälle för barnen att lära sig att bli självständiga. Detta visas i följande citat:

Vi låter barnen själva bestämma var de vill sitta under samlingen. Jag vill inte fokusera så mycket på det, eftersom innehållet av samlingen är det viktiga. Det har fungerat bra hittills så jag behöver inte ändra på det nu.

Genom ovanstående citat framförs pedagogens uppfattning om varför barnen inte behöver ha bestämda platser. Hon menar att barnen kan få bestämma sin plats själva för att det har fungerat bra hittills. Även genom vår observation blev denna uppfattning tydligare då vi kunde se att inget bråk uppstod när barnen skulle sätta sig. Däremot såg vi att innan barnen satte sig pratade några av barnen sinsemellan om var de ville sitta. Det uppstod trots det ingen konflikt, eftersom att ingen av barnen satte sig emot om var dessa barn ville sitta. Under tiden som barnen pratade om var de ville sitta, stod pedagogen och väntade på dem och avbröt dem inte. Därefter hittade alla barnen en plats. Det bör tilläggas att det var äldre barn (5-åringar) och att gruppen var liten (6 barn).

5.2.2 Kategori 2 Samlingens innehåll

Under kategorin samlingens innehåll har vi kommit fram till att samlingarna innehåller dessa aktiviteter upprop, sång och rörelse, samtal och sagoläsning. Med samlingens innehåll menar vi olika förekommande planerade aktiviteter som genomförs under samlingen.

5.2.2A Upprop

Kännetecknande för uppfattningar i denna kategori är att uppropet uppfattas av pedagogerna som en inledning av samlingen. Uppfattningar som finns hos pedagogerna angående upprop är att barnen får bekräftelse och uppmärksamhet genom att varje barn får vara i centrum en

liten stund. Genom uppropet ska barnen känna sig välkomna samt skapa det samhörighet i barngruppen. Det finns också en socialisationsaspekt i detta moment. Det kan t.ex. träna barnen i att vänta på sin tur, att följa instruktioner och i att framträda inför andra. Uppropet kan dessutom skapa gemenskap i gruppen, och göra barnen medvetna om att någon pratar om dem även när de inte är närvarande. Genom våra observationer kunde vi se att uppropet sker på olika sätt på olika förskolor. Ett upprop går till så att en docka säger varje barns namn i tur och ordning. Ett annat upprop går till så att varje barn själv får säga sitt namn. På en förskola får barnen också tala om vilka som är sjuka eller frånvarande av annan orsak. De gör det genom att de har en bild av förskolan, en bild av en säng och en bild av ett hus. Bilderna sitter på garderobsdörrarna. Pedagogerna sätter upp namnlappar under dessa bilder beroende på om barnen är på förskolan, sjuka eller lediga. Pedagogerna diskuterar sedan med barnen om det. I citatet nedan uttrycker pedagogerna sin uppfattning om att uppropet ger barnen uppmärksamhet och bekräftelse:

Vi har upprop i våra samlingar för att då ger vi varje barn uppmärksamhet och bekräftelse.

Under våra observationer bekräftades denna uppfattning. Vi såg att pedagogerna såg varje barns namn samtidigt som hon tittade på barnen. Genom att pedagogerna såg varje barns namn, fick de alla uppmärksamhet en liten stund, både av pedagogerna och av de andra barnen som var där genom att de alla tittade på barnet som ropades upp.

En annan uppfattning om uppropet är att det skapar samhörighet och trygghet. Pedagogerna pratar även om barnen som inte är närvarande, det ger bekräftelse även åt de barnen. Då kan de komma ihåg att barnen och pedagogerna i förskolan tänker på dem. Det kan skapa samhörighet och trygghet i barngruppen. Detta tydliggörs i nedanstående citat:

Vi brukar prata om vilka barn som är närvarande och vilka som är sjuka eller lediga varje dag, barnen tycker det är roligt att veta att de andra barnen pratar om dem när de är sjuka. Jag tror det kan skapa samhörighet, att barnen vet att någon tänker på dem, även när de inte är här.

I vår observation kunde vi se denna uppfattning bekräftad, genom att vi såg att pedagogerna och barnen under uppropet pratade om barnen som inte var närvarande. På väggen hade de satt upp en bild av en säng. Under den sängen satte pedagogerna upp en lapp med namnet på barnet som var sjukt den dagen. När de hade satt upp barnens namn vid sängen var det ett barn som frågade om varför barnet inte var här, pedagogerna förklarade då vilken sorts sjukdom barnet hade. Därefter diskuterade pedagogerna och barnen om denna sjukdom.

5.2.2B Sång och rörelse

Genom musik kan barnen uppleva glädje. Genom sång och rörelse kan barnen ha roligt, samtidigt som de utvecklar språket. Sång och rörelse tar stor plats i flera av förskolornas samling. Pedagogerna anser att såväl språk som motorik kan utvecklas genom sång och rörelse. Barnen och pedagogerna sjunger flera sånger. Flera av förskolorna gör rörelser till sångerna. Pedagogerna uppfattar att sång och rörelse är ett mycket uppskattat inslag i samlingen.

Pedagogerna uppfattar att musik under samlingen är ett verktyg som används till att utveckla barnens språk och motorik. Barnen kan lära sig nya ord, genom att pedagogerna tar tillfället att prata om vissa begrepp som förekommer i sången. Sångerna sjungs tillsammans med rörelser,

på det sättet kan barnens motorik utvecklas, samtidigt som det blir ett lustfyllt moment för barnen, då de får möjlighet att uttrycka sig i musik. Följande citat förtydligar detta.

Vi brukar sjunga mycket under samlingen. Barnen tycker om att sjunga och göra rörelser till. Jag ser sång och rörelse som ett viktigt verktyg. Genom att sjunga lär barnen sig nya ord och genom rörelserna tror jag att deras motorik utvecklas, framförallt kan barnen uttrycka sig genom musik.

Under vår observation kunde vi se denna uppfattning tydligare då vi såg att pedagogen fick hjälp av sången ”Per Olssons bondgård”, till att lära barnen om bondgårdens olika djur och deras läten. I sången får barnen pröva på att låta som djuren, samtidigt som de går igenom vilka djur som bor på bondgården. Innan sången gick pedagogen igenom vad det kallas när djuren utför sina läten, (t.ex. att grisen grymtar och att kon råmar o.s.v.) Vi kunde också se att sångerna innehöll inslag då barnen kunde träna sin motorik, genom att sångerna hade rörelser till. Ett exempel är sångerna ”Vinka med tårna” och ”Imse vimse spindel”.

Kännetecknande av uppfattningar i denna kategori är att sång och rörelse väcker barnens intresse och skapar en lustfylld stund. Det är oftast barnen själva som får välja vilken sång som ska sjungas. De behöver inte stor variation av sånger eftersom de finner glädje i att sjunga samma sånger flera gånger.

Vi sjunger mycket, mest för att barnen tycker det är roligt. Det är oftast barnen som får välja sånger, så att vi kan sjunga sånger som barnen tycker om. Då brukar det bli både nya och gamla sånger. Det gör inget om vi sjunger samma sång hela tiden.

Citatet ovan kunde vi bekräfta under vår observation. Pedagogerna frågade barnen om vilka sånger de ville sjunga. Barnen fick turas om att välja sånger. I början av en samling var det ett barn som valde att sjunga sången ”Bä bä vita lamm”. Lite senare under samma samling när det var ett annat barns tur att välja sång, valde det barnet att sjunga den sången igen. Pedagogen tillät detta. Sångerna sjöngs lika entusiastiskt båda gångerna.

Vissa pedagoger har uppfattning om att sång och rörelse är en aktivitet som bör ha en egen separat samling. Därför har de istället vid vissa tillfällen en speciell samling bara avsedd för musik.

Eftersom vi har delat upp samlingen utefter olika teman, är det inte alltid som vi sjunger i samlingen. Men när vi har sång- och rörelse- samling, sjunger vi jättemycket.

I citatet ovan uttrycker pedagogen att sång och rörelse inte alltid förekommer i deras samling. Samlingen är uppdelad utefter olika teman. Under vår observation noterade vi att när pedagogen utgick från att ett tema i samlingen hade de inte med sång och rörelse. De hade istället andra aktiviteter, eftersom att de hade sång och rörelse vid ett separat tillfälle.

5.2.2C Samtal

Samtalen brukar ske hela tiden under samlingen. Kommunikation mellan pedagogerna och barnen tar upp en stor del av samlingen. Den mesta av kommunikationen sker mellan pedagogerna och barnen, inte så mycket barnen emellan. Samlingen används också för att ge barnen information. Det kan t.ex. vara vad som ska hända under dagen eller veckan. Det kan

också gälla uppfostrande samtal. I citatet nedan uttrycker pedagogen sin uppfattning om att samlingen ger tillfälle till att informera barnen om förskolans regler.

Under samlingen brukar jag prata om allt möjligt, t.ex. en kille hade klättrat över förskolans staket igår, det är inte tillåtet. Då passade jag på att fråga barnen om de tycker att det är okej att klättra över staketet.

Pedagogen uppfattar att under samlingen förekommer olika slags samtal. I ovanstående citat berättar hon att en speciell händelse kan öppna upp till tillfälle att ta upp olika slags samtalsämnen då alla barnen är samlade. Att samtalet mellan pedagogen och barnen skedde kunde vi bekräfta genom vår observation. Vi observerade att pedagogen öppnade en dialog med barnet som hade klättrat över staketet dagen innan. Pedagogen vände sig därefter till de andra barnen och frågade efter deras synpunkter om detta samtalsämne. Barnen delgav sina synpunkter om händelsen.

En annan aspekt av uppfattningar om samtal i samlingen är att en dialog ska ske mellan barnen och pedagogen. Monologiska samtal orsakar att barnen tappar intresset. Barnen ska vara inkluderade och tillåtna att samtala med pedagogen under samlingen. Detta uttrycks tydligare i nedanstående citat:

Vi pratar mycket under samlingen, jag försöker att ha en dialog med barnen, annars tappar de intresset. Ibland pratar vi bara om information om vad som ska hända och ibland om annat som t.ex. vilken dag det är.

Under vår observation kunde vi se att en dialog skedde mellan pedagogen och barnen under hela samlingen. Under samlingen noterade vi att flera samtalsämnen uppstod, både planerade och spontana samtal. Exempel på samtalsämnen som uppstod under vår observation var att de talade om årstider, om hur naturen ser ut den här årstiden. Pedagogen lät de barnen som ville, berätta om vilka blommor de hade sett i naturen eller i deras egen trädgård.

5.2.2D Sagoläsning

Sagoläsning förekommer som en inledning i samlingen. Enligt pedagogens uppfattning är sagoläsningens funktion att lugna ner barnen, vilket kan hjälpa pedagoger att hålla ordning på barnen. Genom sagoläsningen kommer barnen in i rutinen att sitta ner och lyssna. I nedanstående citat uttrycker pedagogen sin uppfattning om sagoläsning i samlingen:

Jag brukar börja samling med att läsa en kort saga. Det känns som att barnen blir lugna av det, och det blir därför mer ordning senare på samlingen.

I ovanstående citat uttrycker pedagogen att en kort saga kan inleda samlingen. Hon uttrycker att barnen då blir lugna och det förhindrar oordning i samlingen. När vi observerade kunde vi bekräfta denna uppfattning då vi såg att pedagogen inledde samlingen med en saga. Barnen var tysta, lugna och fokuserade när de lyssnade på sagan som pedagogen läste. Efter sagoläsningen fortsatte pedagogen med andra aktiviteter i samlingen.

5.2.3 Pedagogernas syfte med samlingen som en helhet

Med denna kategori vill vi redovisa pedagogernas syfte bakom deras genomförande av samlingen. Med genomförande menar vi samlingen som en helhet, d.v.s. innefattande form och innehåll. Vi har delat upp i olika kategorier efter pedagogernas syfte med samlingen. De kategorier som vi har kommit fram till är lärandesyfte, rutin som syfte och gemenskap som

syfte. Vi kan relatera samlingens syfte som en helhet med samlingens form och aktivitet. Eftersom att utförandet av samlingens form och aktivitet styrs och påverkas av vad pedagogerna har för uppfattning om samlingens syfte.

5.2.3A Lärandesyfte

Pedagoger uppfattar att ett av deras syften med samlingen är att skapa en lärande situation för barnen, samt att det bidrar till en miljö då barnen kan lära av varandra. Pedagogerna uttrycker speciellt att barnen kan lära sig genom allt som händer i samlingen. De vill använda varje situation som uppstår under samlingen till att barnen ska lära sig något. Pedagogen nedan uttrycker sin uppfattning om att samlingens syfte är att skapa lärandesituationer. Pedagogen menar att samlingen är ett moment i förskolans verksamhet då barnen kan lära konstant. Lärandet kan ske både genom planerade och oplanerade aktiviteter och händelser i samlingen. Denna uppfattning blir tydlig i nedanstående citat:

Jag vill alltid använda samlingen till att lära ut något, fast ibland händer det utan att jag planerar, som t.ex. när barnen bråkar i samlingen, då passar jag på att prata om hur man ska vara mot varandra, och jag hoppas då att barnen kan lära sig att prata med varandra om hur de känner istället för att bråka.

Pedagogen uttrycker i ovanstående citat sin uppfattning om samlingens syfte. Pedagogen uppfattar att allt som sker i samlingen kan användas till att barnen lär sig något. Även om samlingen inte sker som planerat t.ex. att bråk uppstår, kan de situationerna utnyttjas till barnens lärande. När vi observerade kunde vi konstatera denna uppfattning då vi såg att pedagogerna tog olika tillfällen till att skapa lärandesituationer. Ett exempel är att vid vårt observationstillfälle hade förskolan besök. Pedagogen bad besökarna introducera sig, därefter frågade pedagogerna barnen om de kunde säga vilka bokstäver besökarnas namn hade. På det sättet tog pedagogerna tillfälle att barnen kunde lära sig bokstäver.

Det finns ytterligare uppfattningar angående lärande, inte bara att pedagogerna kan bidra till barnens lärande utan att barnen kan lära av varandra. Pedagogen uttrycker sin uppfattning om att samlingen skapar ett tillfälle då yngre barn kan lära av äldre barn. Det visas tydligare i citatet nedan:

Jag tycker syftet med samlingen är att barnen kan lära sig något, de kan lära av varandra, t.ex. de yngre barnen kan lära sig att prata bättre av de äldre.

Denna uppfattning blev tydligare i vårt resultat då vi genom vår observation kunde se att det var både äldre och yngre barn med i samlingen. Under samlingen såg vi att pedagogerna tog upp ämnet färger till diskussion. Pedagogen frågade om barnen hade någon favoritfärg. Ett barn svarade att hennes favoritfärg var blå och visade samtidigt att ett av de yngre barnen hade blå tröja. Det yngre barnet tittade då på sin tröja och härmade ordet blå.

Pedagogerna uppfattade att de också kunde koppla vissa planerade moment i samlingen till att lära ut specifika områden till barnen, t.ex. språkinläring genom sång, matematik genom att räkna hur många barn som är närvarande, och socialträning genom att lära barnen att vänta på sin tur. Vilket förtydligas i nedanstående citat:

För mig är syftet med samlingen ett bra tillfälle för barnen att utvecklas i språket, genom att lyssna på oss vuxna, genom att sjunga sånger eller att lära sig att vänta på sin tur, visa hänsyn och våga prata inför varandra.

Under observationen kunde denna uppfattning bli tydligare då vi kunde se att barnen gavs flera tillfällen till att prata inför varandra. När ett barn pratade blev hon avbruten av ett annat barn. Pedagog tillrättavisade barnet som hade avbrutit och förklarade att man måste vänta på sin tur för att få prata. Pedagog förklarade även för barnen att de ska räkka upp handen när de vill säga något. Pedagog uttrycker även i citatet ovan att samlingen ger ett tillfälle för barnen att lära sig att prata inför varandra. Under vår observation blev detta tydligt då ett barn hade med sig sin leksak som han visade upp och berättade om inför resten av gruppen. Innan barnet började prata om leksaken, sa pedagog till de andra barnen att lyssna uppmärksamt till vad barnet ville säga.

5.2.3B Rutin/trygghet som syfte

Ett ytterligare syfte med samlingen som pedagoger uppfattar är att ha en rutin vilket kan skapa trygghet hos barnen. Pedagogerna uppfattar att barnen känner sig trygga av fasta rutiner. Genom att ha samling varje dag vid samma tid och med liknande aktivitet skapas en rutin. De uppfattar också att samlingens syfte är att ge struktur till dagen i förskolan.

Ett av samlingens syften är rutin. Jag menar jag har märkt att en bra rutin verkar kunna skapa trygghet hos barnen. När barnen kommer till förskolan på morgonen, vet de vad som kommer att hända, eftersom att vi alltid har samling då och också att samlingen alltid har samma struktur och inleds med samma sång skapar en trygghet hos barnen av att de känner igen sig.

I citatet ovan uttrycker pedagog sin uppfattning om att syftet med samlingen är att skapa en rutin som därmed bidrar till att barnen känner trygghet. Även genom att samlingen har en regelbunden struktur kan det skapa trygghet hos barnen.

5.2.3C Gemenskap som syfte

Det finns ytterligare en uppfattning av samlingens syfte bland pedagogerna. Det är att barnen och pedagogerna ska ha gemenskap och att en starkare samhörighet skapas i gruppen. På vissa förskolor är barnen åtskilda i grupper under resten av dagen, så samlingen är det enda tillfället då alla barnen träffas tillsammans.

Jag ser också som ett av samlingens syften att ha gemenskap. Man samlas tillsammans och har roligt. Det är bra, för annars är barnen så åtskilda under resten av dagen.

Pedagogens uppfattning som är synlig i ovanstående citat, är att samlings syfte är att barnen ska få uppleva gemenskap i gruppen. Pedagog påpekar att gemenskap skapas genom att barnen träffas och har roligt tillsammans. Under vår observation såg vi att alla barnen på den här avdelningen deltog i samma samling. De var inte uppdelade i grupper. Däremot när samlingen var slut delades barnen upp i olika grupper.

6. Diskussion

Vår studie har hjälpt oss att förstå varför samlingen ser ut på olika sätt beroende på olika pedagogers uppfattningar. Vi har lärt oss mer om pedagogernas syften bakom varje moment i samlingen samt vad pedagogerna har för syfte med samlingen som en helhet. Genom intervjuerna har vi fått reda på att allt som sker under samlingen har ett bakomliggande syfte. Genom att pedagogerna har olika syften med samlingen ser samlingen olika ut, t.ex. om pedagogernas syfte med samlingen är att hjälpa barnen språkligt och motoriskt kan samlingen innehålla fler sånger och rörelser som är medvetet utvalda. Här kommer vi att diskutera vad vi har kommit fram till genom vår studie. Vi har valt ut vissa delar som vi kommer att diskutera mer djupgående än andra. Anledningen till det är att vi har fått fram så många uppfattningar i vårt resultat och för att inte göra diskussionen till en upprepning av resultat och analys, har vi därför begränsat oss till att diskutera vissa utvalda delar. Det resultat vi har kommit fram till i vår undersökning kommer vi att relatera till litteraturen.

6.1 Form

Vi har kommit fram till när det gäller form att samlingen börjar vid bestämda tidpunkter och utförs under en begränsad tid. Samlingarna sker både i blandade åldersgrupper och uppdelat efter ålder. Under samlingarna sitter barnen i en cirkel både med bestämda platser och där barnen får sitta var de vill.

Ett av resultaten som vi har valt att diskutera handlar om tid. När vi intervjuade pedagogerna fick vi en uppfattning om att både tidpunkten och längden var viktig för dem, eftersom att det kan ha en betydelse för resultatets utgång och kvaliteten av samlingen. De anser att tiden kan påverka både syftet och innehållet i samlingen. Om t.ex. ett av huvudsyftena är att informera om vad som ska hända under dagen, samt att barnen får bekräftelse genom uppropet är det viktigt att samlingen ligger i början av dagen. Men det spelar inte så stor roll för alla när samlingen börjar, utan det viktigaste för dem är att samlingen är regelbunden och sker på samma tid varje dag. Enligt Granberg (1999) ger regelbundna aktiviteter struktur för barnen vilket skapar trygghet. Precis som Granberg (1999) och pedagogerna poängterar anser vi också att det finns fördelar med att ha samlingen vid dagens start. Dels kan man använda samlingen som ett tillfälle till att göra barnen medvetna vilka barn som är närvarande respektive frånvarande. Vi anser att det ger barnen bekräftelse genom uppropet, kan göra så att barnen känner sig välkomna och få struktur över dagen när de kan bli informerade om hur dagen kommer att se ut. En annan aspekt är att vi tycker att samlingen ska vara i början av dagen för att om den är senare finns det risk till att pedagogerna behöver avbryta barnen i deras lek som barnen också kan lära sig i. Frågan är då vad som är viktigast, att lära sig genom att delta i samlingens aktiviteter, eller att lära sig genom leken. Precis som Fröbel (1995) menar anser vi att man inte bör påtvinga barnen aktiviteter, utan det viktigaste är att barnen lär sig det kan vara både genom leken och genom samlingen. Det är därför det kan vara bra att ha samlingen på fasta tider och gärna på morgonen, för då har barnen precis kommit till förskolan och inte hunnit börja leka än. Däremot anser Rubinstein Reich (1996) att samlingen bör hållas några timmar efter att barnen har haft fri lek, eftersom när de kommer på morgonen har de så mycket energi och är ivriga att börja leka. Vi förstår hennes argument, men samtidigt tycker vi att det är viktigt att inte avbryta barnens lek, och att det finns fler fördelar med att ha samlingen i början av dagen som vi har nämnt ovan.

En annan aspekt av tid är längden på samlingen. Enligt våra informanter bör samlingen vara 20-40 minuter beroende på innehåll. Orsaken är att om samlingen är längre än 40 minuter kan barnen tappa koncentrationen. Sandels och Moberg (1945) delar deras uppfattning om att samlingen inte bör vara för lång. Hon anser att samlingen bör hållas i ca 15-20 minuter, för annars blir barnen trötta. Detta är något som Granberg (1999) delvis håller med. Hon skriver att en lagom tidslängd för samlingen är 10-30 minuter, men hon påpekar att samlingen egentligen kan vara mycket längre om den är tilltalande till barnen. Hon anser det viktigt att samlingen ska vara underhållande för barnen, inte undervisande. Om samlingen utgår från barnens intressen och dom tycker det är roligt kan pedagogerna lättare fånga barnens uppmärksamhet och barnen kan då lära sig bättre. Vi delar Granbergs (1999) uppfattning, i meningen att samlingen måste vara rolig för barnen och utgå från barnens intressen och tycker därför att samlingens tidslängd inte har så stor betydelse. Vi menar att man borde ha en riktlinje för längden av samlingen, men vi menar att barnen kan klara av att koncentrera sig under samlingen om den är rolig för dem, och det är pedagogens uppgift att se till att ha ett innehåll som tilltalar barnen.

Om barnen ska vara uppdelade efter ålder eller ej råder det delade uppfattningar om. De pedagoger som menar att barn i olika åldrar ska ha samling tillsammans menar att barnen då lär sig av varandra. De yngre barnen kan lära sig av de äldre speciellt när det gäller språk. De äldre lär sig själva när de förklarar för de yngre barnen. De som förespråkar samlingar med barn i samma ålder ser det som en fördel att man kan ta upp ämnen som är speciellt intressanta för den åldersgruppen. För femåringar (inte för treåringar) är det t.ex. intressant och viktigt att pedagogen tar upp den kommande skolstarten, i form av information och samtal med frågor och svar. Dysthe (2003) tar upp om den närmaste utvecklingszonen som innebär att man kan lära sig mer av en mer kompetent annan. D.v.s. i detta sammanhang kan de yngre barnen lära sig av de äldre barnen som antagligen har mer erfarenhet och kunskap än de yngre barnen, speciellt när det gäller deras utveckling i språket, då kan de yngre barnen ta efter de äldre barnen (a.a.) Vi håller med både pedagogerna som vill dela upp barnen utefter ålder, samtidigt som vi håller med de pedagoger som vill blanda barnen i olika åldrar, eftersom att det finns fördelar med båda. Vi är av åsikten att det borde finnas möjlighet för t.ex. femåringarna att ha samlingar som är mer skolförberedande, och har ett innehåll som de tycker är roligt, eftersom att barn i åldern ett till fem år kan skilja sig åt markant i utvecklingen. Det är något som även Sandels och Moberg (1945) poängterar, att samlingen bör vara uppdelad utefter ålder, för att det annars blir svårt att anpassa undervisningen till alla barn. Granberg (1999) skriver att samlingens form påminner om skolans undervisning och samlingen kan därför ses som skolförberedande. Därför anser vi att samlingen vid vissa tillfällen bör deras upp utefter ålder. Barn i olika åldrar behöver olika stimulans och att det kan vara bra att vid vissa tillfällen ha separata samlingar då man kan fokusera mer på vad just den åldersgruppen är intresserade av och vad de lära sig. Eftersom att om gruppen är åldersblandad under samlingen, kanske det mestadels blir till fördel för de yngre barnen som kan lära sig av de äldre, eftersom att de äldre barnen har andra intressen och har kommit längre i sin utveckling och lärande. I Lpfö 98 står det att man ska utgå ifrån barnens intressen, motivation och drivkraft till att söka kunskaper (Skolverket 1998). Därför anser vi det också viktigt att anpassa utefter olika åldrar, eftersom att både intressen, motivation och drivkraft till att söka kunskaper kan skilja sig mycket beroende på barnens ålder. Vi tror ett bra sätt är att som vi tidigare har nämnt vara varierande i samlingen, att ibland ha samling med barn i blandade åldrar, enligt det sociokulturella perspektivet, och att ibland ha samlingar uppdelade utefter ålder.

I vår studie har vi kommit fram till att somliga pedagoger anser barnen bör ha bestämda platser och andra anser att barnen kan sitta var de vill. De som menar att barnen ska ha bestämda platser menar att man då undviker bråk. De pedagoger som var av uppfattningen att barnen kan bestämma själva var de ska sitta menar att barnen kan lära sig att bli mer självständiga. Granberg (1999) skriver att barnen bör ha bestämda platser där det helst står barnens namn, eller alternativt att barnen kan ha foton av sig själva som visar var de ska sitta. En namnlapp kan enligt Granberg (1999) hjälpa barnen att känna igen hur deras namn stavas och bokstäver kan få en mening för dem. Vi kan förstå hur pedagogerna tänker i sina argument, även om vi inte delar deras uppfattning. Vi tror att om barnen får bestämma plats helt själv kan det finnas risk att vissa barn utesluts, genom att kanske inget annat barn vill sitta bredvid dem. Vi tror därför att det inte är lämpligt att överlåta besluten om var de ska sitta till barnen, eftersom det kan vara bra för pedagogen att ibland få sätta gränser. T.ex. om pedagogen vet att vissa barn inte sitter bra bredvid varandra genom att de bråkar eller prata för mycket, är det bättre att pedagogen undviker sådana situationer genom att se över placeringen innan barnen sätter sig. Vi håller därför med de pedagoger som vill ha bestämda platser för barnen under samlingen, eftersom att vi anser det viktigt att skapa en bra atmosfär i förskolan där alla barn ska känna sig välkomna och inget barn ska behöva känna sig utanför, därför skulle vi inte vilja riskera att barn blev utanför genom att vi lät barnen fatta dessa beslut själva. Även om en annan aspekt i detta är att pedagogerna skulle kunna låta barnen bestämma själva var de vill sitta, och det skulle vara möjligt att det fungerade bra. Är ifall pedagogen är medveten om att samtala med barnen om att man måste kunna sitta bredvid olika barn inte bara bredvid sina bästa kompisar. I den synvinkeln kan detta vara något positivt med att barnen kan lära sig att inkludera alla barn, genom att de får samtala om att sitta bredvid alla barn.

6.2 Innehåll

När det gäller innehåll i samlingen tar vi endast upp det innehåll som framkom i intervjuvarerna som även kunde bekräftas av de observationer vi gjorde. Innehåll som förekom i samlingarna i form av olika aktiviteter var upprop, samtal, sång och rörelse och sagoläsning. De flesta pedagoger vi intervjuat började sina samlingar med liknande innehåll varje samling. Något som är vanligt är att börja samlingen med ett upprop av barnen. Rubinstein Reich (1996) tar upp att samlingens innehåll bör ha en liknande inledning och avslutning varje samling. Detta är för att det skapar en rutin som ger trygghet till barnen, genom att känner igen sig i samlingens innehåll. Det kan t.ex. innebära att man alltid börjar med upprop och slutar med en typ av avslutningssång. Då förstår barnen att samlingen är slut. (a.a.) Men samlingen bör ha varierande inslag av aktiviteter, eftersom att enligt Lpfö 98 ska förskolans verksamhet bygga på olika uttrycksformer. Genom våra intervjuvar kom vi fram till att i stort sett alla samlingar innehåller sång och rörelse. Pedagogernas uppfattningar angående detta innehåll var att sång kan utveckla barnens språk och motorik, genom att barnen kan lära sig nya ord och begrepp i sångerna, samtidigt som de gör passande rörelse till. Pedagogerna uppfattade även att genom sång och rörelse kunde barnen lära sig att uttrycka sig och ha en lustfylld stund. Vi håller med pedagogerna om att sång och rörelse väcker barnens intresse för att delta i samlingen och skapar en lustfylld stund. Förutom det kan barnens språk utvecklas genom att de sjunger. Pedagogerna kan träna vissa begrepp med hjälp av sång och rörelse. T.ex. genom sången ”huvud, axlar, knän och tår” kan barnen lära sig benämningar på kroppsdelarna. Genom att sjunga sången dels långsamt dels snabbt lär de sig samtidigt begreppen långsamt och snabbt. En av informanterna framhåller att barnen gärna sjunger samma sång om och om igen. Det är betydelsefullt för barnen att få uppleva att de känner igen

och behärskar något. Vi delar denna uppfattning men vi vill också framhålla att det är viktigt med nya sånger, så att barnen får möjlighet att lära sig något nytt. Det är roligt för barnen att lära sig en ny sång, samtidigt som det ger dem möjlighet att lära sig nya ord och begrepp. T.ex. att komma hem och kunna sjunga ”Lilla snigel akta dig” ger tillfredställelse, samtidigt har man lärt sig vad en snigel är och man vet hur man kan använda verbet akta sig. Det är något som såväl Granberg (1999) som Vesterlund (2006) tar upp.

Endast en av pedagogerna tog upp sagoläsning som en aktivitet i samlingen. Syftet var att göra barnen lugna inför samlingen. De andra pedagogerna förlägger sagoläsning till andra tillfällen. Granberg (1999) skriver att sagoläsning har många syften dels att barnen får lära sig fakta, dels att barnen får möjlighet att utveckla sitt språk. Förutom syften som Granberg nämnt ser vi många andra syften bakom sagoläsningen bl.a. att barnen kan träna fantasin och kan utveckla förmågan till empati. Genom att man läser sagor för barnen kan barnen föreställa sig inre bilder av det de hör i sagan. Förmåga till empati kan de utveckla genom sagoläsning när sagorna handlar om något som kan väcka barnens förståelse för andra människor eller för djur. Dessutom kan det väcka motivation till att själv lära sig läsa och skapa intresse för böcker. Slutligen ger sagoläsning barnen träning i att lyssna och koncentrera sig. Därför tycker vi definitivt att sagoläsning inte bara är något bra för att lugna ner barnen. Vi anser därför att sagoläsning bör tas upp även vid andra tillfällen än vid samling.

6.3 Syfte med samling som en helhet

Under intervjuerna fick vi reda på att pedagogerna har olika syften med samling. Dessa syften är att barnen ska lära sig av samlingen, att barnen ska känna sig trygga genom att samlingen är en rutin och att samlingen skapar tillfälle till gemenskap bland barn och pedagoger. Genom vår studie har vi kommit till insikt om att kategorierna form, innehåll och syfte med samling som en helhet hör ihop. Uppfattningar som beskrivs i kategorierna form och aktivitet påverkas båda av kategorin syftet med samlingen som en helhet. Ingen av dessa tre delar kan vara oberoende av en annan. Efter vår studie kan vi se att samlingen är ett viktigt inslag i förskolan. Innan vi började vårt examensarbete, visste vi visserligen att samlingen var viktig, men vi insåg inte att pedagogerna hade något speciellt syfte bakom, utan vi hade uppfattningen att samlingen utfördes mest som en rutin. I detta fall menar vi att rutin är när samlingen sker samma tidpunkt och sker alltid på liknande sätt och att det är en vana. Vi uppfattade då rutin bara som något negativt, eftersom vi inte såg något syfte bakom. Utan syfte kan samlingen bli en rutin utan egentlig mening. Rutin kan i och för sig vara ett viktigt del syfte, eftersom det skapar trygghet och struktur för barnen, men det kan inte vara det enda syftet (Rubinstein Reich 1996). Samlingen måste ha ett meningsfullt innehåll, såsom t.ex. lärande. Dock är det viktigt att man hela tiden måste vara flexibel. Även om man har förberett vissa saker som man vill ta upp under samlingen måste man vara beredd att ändra sig om någonting speciellt inträffar och utnyttja det. Ett exempel är att även om man alltid har samling klockan 9.00, bör man kunna bryta denna rutin för att göra något annat t.ex. gå på ett arrangemang som börjar vid den tiden.

6.4 Relevans för läraryrket och slutsats

Genom att studera om samling i förskolan har vi lärt oss mycket som är relevant för vårt framtida yrke som lärare i förskolan, eftersom att samlingen är ett regelbundet inslag i de flesta förskolor. Allt vi har skrivit om här är sådant vi kan använda oss av i vår yrkesroll.

Den slutsats vi har kommit fram till är att samlingens syften är mycket viktiga och att de är flera såsom lärande, gemenskap och rutin. Men i allt bör man vara flexibel och anpassa sig till både barnen och omständigheterna. I lpfö98 poängteras att pedagogerna ska utgå från varje barns intressen, nyfikenhet och erfarenhetsvärld och skapa förutsättningar för ett livslångt lärande (Skolverket 1998). Vi har sett i vårt resultat att samlingens alla delar hör ihop och påverkar varandra. Därför anser vi att det är viktigt att samlingen ska vara en kombination av rutin, tillfälle till gemenskap och lärandetillfälle. Pedagogerna ska alltid tänka på hur barnen bäst kan lära sig utifrån sin erfarenhetsvärld. Om någon speciell situation skulle uppstå samma tid som man normalt har samling bör pedagogerna vara så flexibla att han/hon avstår från samling och utnyttjar denna speciella situation där barnen har bättre möjlighet att lära sig något. Syftet bör utgå från förskolans läroplan d.v.s. samlingen bör ge möjlighet till gemenskap, trygghet och lärande. Den ska genomföras på ett sätt som är intressant och lustfyllt för barnen.

6.5 Fortsatt forskning

Vi har undersökt pedagogernas uppfattningar om samling och har fått fram både varierande och likartade svar därför skulle det i fortsatt forskning vara intressant att ta reda på vad orsaken är till de olika uppfattningarna, eftersom människor uppfattar fenomen på olika sätt beroende på deras erfarenheter och bakgrund såsom var man bor, kultur, ålder, utbildning, kön m. m (Marton & Booth 2000). Vi har kommit fram till att syftet är relaterat till hur pedagogerna håller samlingen. Genom att ta reda på bakgrunden till pedagogernas syfte kan man få ännu djupare förståelse till varför samlingen ser ut på ett visst sätt, vilket är en aspekt vi anser skulle vara intressant att ta upp i framtida forskning. I detta arbete har vi fokuserat på endast pedagogernas uppfattningar angående samling, det skulle vara intressant att i fortsatt forskning istället studera samlingen utifrån barnens perspektiv. Något som skulle kunna vara intressant är hur barnen uppfattar samlingen, eftersom att samlingen är till för barnen. Utifrån det kan vi få en bättre förståelse av samlingens betydelse.

Referenser och referenslista

- Alexandersson, M. (1994). *Den fenomenografiska forskningsansatsens fokus*. Ingår i Starrin, Bengt & Svensson, Per-Gunnar (Red).(1994). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*.Lund: Studentlitteratur. S. 111-138
- Doverborg, E. & Pramling, Samuelsson I. (2006). *Förskolebarn i matematikens värld*. Stockholm: Liber AB
- Dysthe, O. (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur
- Fröbel, F. (1995). *Människans fostran*. Lund: Studentlitteratur.
- Gedin, M.& Sjöblom, Y. (1995). *Från Frøbels gåvor till Reggios regnbåge*. Bonnier Utbildning AB.
- Granberg, A. (1996). *Småbarns sagostund. Kultur, språk och lek*. Stockholm: Liber.
- Granberg, A. (1999). *Småbarnsmetodik*. Stockholm: Liber.
- Havnesköld, L.(1992). *Daniel Sterns teorier om självutveckling – en introduktion*. Stockholm: Almqvist & Wiksell Förlag.
- Haglund, B (2004). *Traditioner i möte. En kvalitativ studie av fritidspedagogers arbete med samlingar i skolan*. Göteborg: ACTA UNIVERSITATIS GOTHOBURGENSIS.
- Jederlund, U. (2002) *Musik och språk*. Stockholm: Runa förlag.
- Jernström, E. & Lindberg, S. (1995) *Musiklust*. Stockholm: Runa förlag.
- Kjær Jensen, M. (1995). *Kvalitativa metoder för samhälls- och beteendevetare*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S. (1986). *Kvalitativ analys - exemplet fenomenografi*. Lund: Studentlitteratur.
- Marton, F.& Booth, S, (2000). *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur
- Sandels, S. & Moberg, M. (1945) *Barnträdgården*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Rubinstein Reich, L. (1996) *Samling i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Thisner A. & Sveriges Utbildningsradio AB (2007) *Matte på burk, en arbetsmetod för förskolan*. Kristianstad: Kristianstads Boktryckeri AB,
- Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Lund. Studentlitteratur

Vesterlund, M. (2006) *Musikspråka i förskolan. Med musik, rytmik och rörelse*. Stockholm: Runa förlag

Walch, J. (1987). *Förskolan-demokratins vagga?*. Lund: Studentlitteratur.

Uljens, M. (1989). *Fenomenografi – forskning om uppfattningar*. Lund: Studentlitteratur.

Öman, B. (1991). *Fröbels lekteori och lekgåvor*. Lund: Studentlitteratur.

Internet

Skolverket (1998). *Lpfö 98. Läroplan för förskolan*. Hämtat 20 april, 2009, från <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1067>

Antman Peter (1996). *Barn och äldreomsorg i Sverige*. Hämtat 7 maj, 2009 från <http://www.abc.se/~m9339/bib/BoA/BoA-book-3.html>,

Bilaga

Intervjufrågor

1. Hur länge har du arbetat inom förskoleverksamhet?
2. Vilken utbildning har du?
3. Vad brukar ni göra under samlingen? Vad är syftet med det ni gör?
4. Använder ni några redskap?
5. Vilken tid punkt har ni samling? Har ni något syfte med tidpunkten?
6. Hur lång samling har ni? Har ni något syfte med längden?
7. Har ni något syfte med samling?
8. Hur är placeringen under samlingen?
9. Hur får ni idéer till samling?
10. Får barnen påverka er samlings planering?
11. Vad innebär bra respektive dålig samling för dig?
12. Har ni läroplan som underlag när ni planerar samlingen?
13. Har du något mer du vill berätta angående samling?